

SITUACIÓ DE LA INFÀNCIA DEL DISTRICTE LA SALUT- LLEFIÀ

INFORME 2019
RESUM EXECUTIU

Grup de Treball de Necessitats Bàsiques

Pla Educatiu d'Entorn La Salut – Llefià

Badalona

INTRODUCCIÓ

L'any 2014, en el marc de la Comissió d'infància i Joventut de La Salut – Llefià es va crear el Grup de Necessitats Bàsiques (GNB) que es va concebre com un espai de treball col·lectiu format per representants de serveis socials, centres escolars, salut i entitats del tercer sector amb l'objectiu de fer un diagnòstic de la situació dels infants i adolescents al districte, ordenar els recursos existents i elevar dades a l'Administració.

Fruit d'aquest grup, l'any 2015 es va presentar el primer Informe sobre la situació de la infància al Districte La Salut – Llefià. El 2019 vam proposar-nos actualitzar l'informe de 2015. Malauradament, la pandèmia i el confinament van retardar l'anàlisi i la publicació d'aquesta actualització. Malgrat no incloure dades a partir de març 2020, creiem que la situació que reflecteix aquest document aporta suficients arguments per exigir a l'Administració mesures que generin un punt d'inflexió en les polítiques socials de la ciutat i l'organització dels recursos, que actualment provoquen una gran desigualtat en funció del districte on es viu. Evidentment, la crisi sanitària, econòmica i social generada per la pandèmia agreugen la situació que ja eren insostenible per a moltes famílies del districte. En conseqüència, exigim polítiques que no només reaccionin sense rumb, sinó que canviïn la mirada i actuïn des de la prevenció per revertir la complexitat de les necessitats socials, tant a nivell de famílies com dels professionals que hi treballem. El marc legal internacional i de país aposta clarament pels drets dels infants; el que cal, doncs, és posar les eines i recursos per complir-lo.

ANÀLISI DEL DISTRICTE IV LA SALUT-LLEFIÀ

El Districte IV, que inclou els barris de Sant Joan de Llefià, Sant Mori de Llefià, Sant Antoni de Llefià i La Salut, té una població total de gairebé **62.000 habitants**, que suposa **un 28% del total de Badalona**. A la Salut hi ha empadronades 18.589 persones i a Llefià 42.916.

Respecte a les dades demogràfiques de distribució de la població immigrant al municipi de Badalona, les dades de la Diputació de Barcelona de l'any 2019, indiquen que **gairebé la meitat de la població d'origen estranger es concentra al Districte IV**. Del total de les 30.540 persones estrangeres a Badalona, el 42% és resident de La Salut-Llefià. La població total de Llefià és de 42.916 persones, i a La Salut hi ha un total de 18.589. D'aquests totals, el segment de població d'origen estranger representa un 16% a Llefià, i un 30% al barri de La Salut. Per tant, observem que el barri de La Salut concentra un alt percentatge de persones immigrants.

El Relator Especial de les Nacions Unides, Philip Alston, va assenyalar en la seva declaració sobre la situació de la pobresa i els drets humans a Espanya, que **la població immigrant és especialment vulnerable**. Aquestes persones pateixen una bretxa de desigualtat evident en molts àmbits: administratiu, laboral, d'accés a l'habitatge, de salut, i d'educació. El **risc d'exclusió social** i pobresa per a la població immigrant de països que no pertanyen a la Unió Europea és de **56%**, més del doble de l'indicador per al conjunt de la població de Catalunya. Aquest fenomen demogràfic explica, per una banda, que hi hagi un alt volum de famílies que presenta necessitats socials diverses, a conseqüència de la situació de vulnerabilitat i exclusió social. I, per una altra banda, que els recursos i serveis es trobin en situació de sobrecàrrega ja que el treball d'intervenció sobre **la problemàtica de l'exclusió social és complexa**, i requereix una coordinació transversal.

Aquest alt volum de persones del districte que presenten necessitats socials diverses es manifesta en el percentatge total de famílies ateses pels **Serveis Socials**. Així, l'any 2018, un total de 11.969 persones van recórrer als Serveis Socials del municipi, de les quals 30% està empadronada al districte de La Salut-Llefià. La **ràtio d'aquest recurs és de 112 famílies per professional**, per tant, es dificulta el seguiment i la individualització de la intervenció social. D'altres indicadors socioeconòmics disponibles per al districte com l'atur, el percentatge de famílies que accedeixen al recurs de Renda Garantida de Ciutadania i a la prestació de beques menjador ens donen una indicació de la situació socioeconòmica de les famílies del districte. Segons les dades de 2018, 4.568 persones estaven excloses del sistema laboral, és a dir que del total de persones a **l'atur de Badalona, el 33% són de La Salut-Llefià**.

Pel que fa a la prestació de Renda Garantida de Ciutadania, unes 436 famílies del districte en son beneficiàries, i gairebé la meitat dels alumnes de primàries de les escoles públiques té una beca menjador. Aquest indicador posa de manifest que 46% dels alumnes de primària rep aquest ajut, per tant, això vol dir que els ingressos màxims d'almenys 1.561 famílies no superen els 9.667 Euros per any. A la etapa de secundària s'afegeix el problema que els instituts no ofereixen aquest servei, per tant els infants que gaudien d'un àpat al dia a l'escola perden aquesta prestació una vegada que acaben aquesta etapa educativa. Segons les dades del districte, **moltes famílies s'alimenten gràcies als ajuts del Banc d'aliment** i se sospita que **almenys 28 alumnes de secundària pateixen malnutrició.**

Un altre àmbit de preocupació és l'accés a **l'habitatge**, des de 2015 continua la tendència de creixement en la xifra de famílies que no tenen llar o que viuen en pisos insalubres, en una habitació rellogats o bé en pisos ocupats. Cal destacar que el barri no ofereix la possibilitat d'accedir a pisos de lloguer social per la inexistència d'aquests. Segons les dades recollides pels Serveis Socials, hi ha 645 famílies que tenen problemes d'habitatge com **l'ocupació, l'amuntegament o problemes de desnonaments.** A més a més, es constata que hi ha moltes famílies que viuen en habitatges precaris i canvien d'habitatge molt sovint. La baixa qualitat dels habitatges disponibles al barri i la manca de manteniment genera situacions de perill amb risc d'incendi i una alta incidència de malalties respiratòries provocades per la humitat. Un altre problema que viuen aquestes famílies és **la pobresa energètica**, ja que no poden pagar la despesa derivada d'escalfar l'habitatge. A l'hivern, algunes famílies esperen als infants als edificis de les entitats per passar la tarda escalfats i evitar el fred i la humitat de l'habitatge. La vulnerabilitat econòmica té **conseqüències negatives també en la salut mental** dels infants. La inestabilitat i la precarietat provoquen emocions de por, inseguretat i ansietat, i afavoreixen l'esclat de la violència intrafamiliar. Durant el curs 2018-2019, els serveis de suport psicològic públics es van fer càrrec de 107 infants, i dins del Programa Caixa Proinfància es van atendre 45 infants i 10 famílies. Pel que fa als equips DGAIA i EAIA es reporta un increment important d'infants amb necessitats de suport psicològic.

L'experiència professional dels que treballem amb famílies en situació d'exclusió social ens ha mostrat que sovint **les situacions de risc s'acumulen i que s'intervé en situacions d'urgència de manera reactiva**, sense la possibilitat de treballar des de la prevenció. La saturació de Serveis Socials i la manca de recursos professionals per oferir atenció especialitzada a la població provoca **el traspàs dels problemes socials cap a altres sectors com l'educatiu**. Així, les 10 escoles i 4 instituts públics del districte treballen el procés d'aprenentatge dels alumnes en situació de **complexitat educativa**. **L'índex de segregació escolar a Badalona és de 57%** a primària, el quart més alt de Catalunya. El 20% de l'alumnat presenta una necessitat d'atenció professional especialitzada per fer front als aprenentatges perquè té un informe de Necessitats Educatives Especials o un Informe Social Tècnic. El 17% de les famílies no pot assumir la despesa de material escolar, i el 24% dels alumnes està en seguiment dels Serveis Socials. Només un 12% d'infants pot accedir a les activitats extraescolars i de lleure que conformen els programes d'educació no formal. En aquest context, és el tercer sector el que es fa càrrec de compensar **la bretxa educativa**. Així, al districte hi ha 351 infants que participen en programes socioeducatius oferits per entitats del tercer sector. No obstant això, aquesta oferta no arriba a tots els infants que ho necessiten, ja que la llista d'espera per al recurs de Centre Obert ascendeix a 124 infants. La combinació dels problemes econòmics i socials provoquen **un context molt negatiu per al desenvolupament emocional i acadèmic dels infants**. Els nens i nenes que no estan ben alimentats, o que no tenen les seves necessitats bàsiques de protecció i de salut garantides no poden fer front als aprenentatges i a les exigències del sistema educatiu. L'escola, per tant, treballa en un context d'alta complexitat amb uns recursos limitats.

L'informe fa una diagnosi del districte i assenyala que **els drets fonamentals d'un percentatge elevat de famílies i infants estan vulnerats**. Per consegüent, és necessari assumir aquest informe no només com una descripció tècnica de la situació del districte sinó també, i sobretot, com un instrument d'avaluació del compliment de les obligacions dels poders públics i de l'Administració, i de l'eficàcia de les polítiques públiques sectorials. En aquest sentit, assenyalem que **hi ha almenys 23 articles de lleis vinculants**, a nivell estatal i autonòmic, en matèria de vida digna, benestar i desenvolupament dels infants **que no s'estan complint**.

CONCLUSIÓ

Si els infants no reben els recursos necessaris per a la superació, i per a la mobilitat econòmica i social estan condemnats a patir **la reproducció dels esquemes de pobresa i desigualtat**. Per tant, l'objectiu d'aquest informe és visibilitzar la realitat del districte perquè **els programes d'atenció a la població vulnerable s'adaptin a les necessitats actuals i reals**. L'informe ha demostrat que **la distribució igualitària dels recursos no garanteix l'accés equitatiu**. És de vital importància que es cobreixin les necessitats bàsiques de tots els infants, i que hi hagi un augment dels recursos professionals per millorar la detecció, atenció i prevenció de les necessitats socials derivades de l'exclusió social. És indispensable donar suport a les escoles que treballen en situació de complexitat educativa, i ampliar l'oferta d'espais d'educació no formal per potenciar les oportunitats de creixement dels infants. Els agents socials treballem, doncs, en situació de reacció, i observem amb impotència la complexitat d'aquest fenomen polièdric que és l'exclusió social. **El que cal, doncs, és assumir aquesta realitat, en fer-se càrrec i treballar des d'un abordatge integral i transversal.**

